

tott sok-sok vázlat, szín- és kompozíciótanulmány révén megelevenedik a folyvást jobb kifejezési módot kereső, a különböző lehetőségek között mérlegelő, a kísérletező művész is. A vázlatok sora betekintést nyújt festői alkotófolyamatába, és egyúttal az egy-egy probléma megoldását elszántan kereső, szüntelen fejlődni vágyó embert is láttatja. Különösen nagy erővel mutatja azt a teremsor végén látható mintegy száz kisméretű mennyezetfreskó-vázlat, melyek szorosan egymás mellé helyezve válnak a falak és a mennyezet egészen különleges díszévé.

LUKÁCS ÁGOTA

MÁRTON LÁSZLÓ: ÁRNYAS FŐUTCA

Noha Márton László prózaművészetét a nagyformákkal való kísérletezés és viaskodás látszik meghatározni s előrevinni, az elbeszélés határán billegő s már-már a regénytelenység kísértésének engedő Márton-kötet, a szerző alig másfél száz lapos új szépprózai munkája leginkább kisregénynek tekinthető. A történetmondás szokványos keretei szinte maguktól értetődően hullanak szét, mikor az elbeszélés egy magyar kisváros zsidó közösségének mind agresszívabb felőrlését, halálba küldését próbálja megjeleníteni. Az események csak rövid időre s komoly elbeszélői erőfeszítés árán állnak össze, részint Róth Aranka, illetve a nagylánnyá érő Gőz Gaby alakja köré csoportosulva, majd a könyvecske végén az amúgy is töredékes és szövevényes, néhol alig követhető történet ismét szilánkjaira esik szét.

Az elbeszélő, úgy mondja, korabeli fényképek nyomán, a gondolat és a képzelet színterén szövi egymásba el nem búcsúztatott, árnyakként létező szereplőinek befejezetlenné torzított sorsát: „olyan teret és időt akarunk felidézni, amelyben visszamenőleg megtörténik mindaz, ami az árnyak arcvonásából és a fényképek hátteréből kiolvasható”. Azonban a(z) egymásra vetülő fényképek (már) nem férhetők hozzá, avagy csak fehér hátoldaluk látható, így a fantázia különös jelentőségre tesz szert. Ez adhat magyarázatot arra is, hogy a közelítőleg tíz évet átfogó s ezen kívül eső események hogyan és miért sűrűsödnek össze az egyetlen év, sőt egyetlen nap leforgása alatt lejátszódó történetben. A szövegrétegek töredékei, az ezekből rendre kisarjadzó anekdoták, az események gyakorta változó (például a csokoládépapír síkjára helyeződő) színterei kijelölhetetlenné teszik a megtörtént

és az elképzelt szálakat elválasztó vonalat. Az „elbeszélői önkény” ezáltal kitágítja, az olvasók figyelmét az árnyakra fókuszálva egyszerűsre mind le is határolja az elbeszélés korlátozott terét. Igaz, e teret talán túl szűkre szabják a történetmondás minduntalan megszakító elbeszélői kommentárok vagy önértelmezések. Alighanem ez is indokolja a nem másként, mint lehetségesként elképzelt történetek színes kavalkádjának művészi karakteréből fakadó — így a tragikumot egy percig sem hiteltelenítő, inkább mélyebben átgondolt formáló — oldottabb hanghordozást.

Márton László könyvecskeje kétségkívül rendhagyó kisregény. A terjedelmet meghazudtoló változatosság és cselekménybonyolítás ugyan önmagában is érdekfeszítő lehet, de igazán rafinálttá a szöveget mindvégig jellemző bölcséleti következetesség fényében lesz. A szilánkjaira hulló történet távlatokat nyit — azaz kérdéseket vet föl, melyeket immár az olvasóknak van módjuk továbbgondolni: „a szerző saját képzelete szülőiteit az olvasó képzeletére bízta”. (Jelenkor, 1999)

BENGI LÁSZLÓ

ÖTVENÉVES SZERELEM

Szőnyi Zsuzsa: A Triznya-kocsmá.
Magyar sziget Rómában

Újabb kötettel gazdagodott a magyar Itáliarajongók szerénynek eddig sem mondható könyvtára. Rómában, a Kis-Aventinuson a Via Baccio Pontelli 5, majd a Via Annia Faustina 19 ad(ott) helyet a Várady Imre által „Triznya-kocsmá”-nak elkeresztelt képzőművészeti és kulturális szalonnak. Triznya Mátyás (1922-1991), „kiváló olasz filmszakember és Európa-szerte elismert akvarellista”-nak és Szőnyi Zsuzsa otthonáról van szó, mely immár félévszázada a magyar emigráció római bázisának szerepét tölti be. „Matyi-Zsuzsa” illetve 1991 óta „az aventinusi tündér” egy-maga fogad(ott) szíve minden melegével, áldozatkészségével szombat esténként — a hó elsőjét kivéve — minden, Rómában megforduló magyar látogatót: politikustól művészig, irodalmártól egyszerű ösztöndíjasig, világnézetű különbségekre való tekintet nélkül. Zsuzsa asszony női lelkét tükröző vezérelve így szól: „Talán az átélt éhezés, állandó rettegés is közrejátszott abban, hogy nagy bánatunkra nem született gyerekünk. Viszont elhatároztuk, hogy az egész világot örökre fogadjuk, és a szeretetünket mindenkire kiterjesztjük.” E „világbefogadás mindennapjaiba pillanthat